

KANSALAIIS-
TOIMIJALÄHTÖISTÄ
KEHITTÄMISTÄ

KANTO2

KANTO2 -hanke

- **Kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen koordinaatio- ja viestintähanke**
- **Toiminta-aika:** 1.1.2024–31.12.2026
- **Rahoittaja:** Euroopan unioni
- Pohjois-Karjalan Kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen ESR+ 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen –erityishaku
- **Tavoite**
 - Yhdistysten hankeosaamisen vahvistuminen
 - Kansalaistoimijuuden ja kansalaistoimijoiden toimintamahdollisuuksien vahvistuminen
 - Sosiaalisen osallisuuden vahvistuminen
 - Välillisesti yhdistysten hakemien ja toteuttamien hankkeiden kautta loppukohderyhmän työ- ja toimintakyvyn parantuminen
- **Yhdistyskohtainen neuvonta ja tuki**
 - Hankkeiden suunnittelu
 - Rahoituksen haku
 - EU rakennerahasto-ohjelmassa toimijana oleminen
 - Livenä, Teams:illä, puhelimella, s-postilla
 - Liikomme koko Pohjois-Karjalan alueella
- **Koulutusta ja infotilaisuuksia**
 - Arviointi ja vaikuttavuus
 - Viestintä
 - Rahoituskanavat
- **Muu tuki**
 - Hankkeiden vertaisryhmätapaamiset
 - Yhteistyön kehittäminen

Horisontaaliset periaatteet ja ESR+ hankkeet

Perusasioita alkuun

Horisontaaliset periaatteet

- Ovat **EU:n yhteisiä** toimintaa ohjaavia periaatteita.
- **Kaikkien** EU –rahoitusta saavien hankkeiden tulee niitä noudattaa ja kunnioittaa.
- Periaatteiden edistäminen voi olla hankkeen keskeinen kehittämistoimenpide.
- Horisontaaliset periaatteet sisältyvät erityistavoitteiden erityisiin valintaperusteisiin (pisteytetty 0–3 p.)
 - Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa.
 - Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita mukaan lukien yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä.
 - Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa. Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa.
- Toteutumista seurataan seurantaraporteissa ja loppuraportissa.

Vaikuttavat lait ja asetukset

Sukupuolten tasa-arvo

- Tasa-arvolaki
- Suomenperustuslaki

Yhdenvertaisuus

- EU:n perusoikeuskirja
- YK:n vammaisyleissopimus
- Suomen perustuslaki
- Yhdenvertaisuuslaki

Kestävä kehitys

- Unionin ympäristöpolitiikka ja –säädökset
- YK:n agenda 2030
- Pariisin sopimus
- DNSH –periaate (Ei merkittävää haittaa –periaate)
- Suomen ympäristösuojelun lainsäädäntö
- Itämeristrategia

Miten horisontaaliset periaatteet ovat toteutuneet hankkeessa? Lyhyt muistilista

- **Valitse yksi** periaate per seurantaraportti **tai kaksi**, jos jokin horisontaalinen periaate on hankkeen keskeinen kehittämistoimenpiteen kohde.
- Muista otsikoida vastaus horisontaalisen periaatteen mukaan.
- Tarkista, mitä hankehakemukseen on kirjattu kyseisen periaatteen kohdalle ja käytä sitä pohjana.
 - Huom! Muista tarkistaa tietojen ajantasaisuus ja muuta aikamuoto menneeseen
- Rakenna vastaus siten, että se koostuu
 - Yhdistyksen yleisistä toimintaperiaatteista (hallinto ja organisaatio taso)
 - Nimenomaisen hankkeen näkökulmasta (työpaketit ja osallistujat)
- Kerro konkreettisia esimerkkejä miten periaatetta on toteutettu ja miten ne näkyvät hankkeen arjessa.
- Muista perustella, älä tyydy yleiseen kirjaamiseen.
- Pohdi asioita aidosti, muista myös mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

Yhdenvertaisuus, EU:n perusoikeuskirja

- Sisältää oikeuksia ja periaatteita
- Uutena arvioitavana horisontaalisten periaatteena
- Ohjelman näkökulmasta valittu olennaisimmat oikeudet vakuutettavaksi ja raportoitavaksi (erityisesti artiklat 8, 20–37.)
 - Turvalliset työolot
 - Syrjintäkielto kaikelle syrjinnälle
 - Vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan
 - Henkilötietojen suoja
 - Ympäristönsuojelu
 - Sukupuolten tasa-arvo
- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000X1218\(01\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000X1218(01)&from=FI)

Tasa-arvo, yhtenäisyys ja kestävä kehitys

Sukupuolten tasa-arvo

- Tarkoitetaan eri sukupuolten tasapuolisia oikeuksia ja mahdollisuuksia.
- Perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan sukupuolen perusteella.
- Tasa-arvolaki eli laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) kieltää syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.
- Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen = hankkeen toimintamallien vaikutusta arvioidaan sukupuolten tasa-arvon kannalta.
- Tavoitteena edistää sukupuolten tasa-arvoa ja poistaa sukupuolesta johtuvaa syrjintää.

Sukupuolten tasa-arvo

Ideita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none">- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none">- Kohdistuuko hanke johonkin tiettyyn sukupuoleen? Miksi? Miten se edistää sukupuolten tasa-arvoa?	<ul style="list-style-type: none">• Kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti sukupuolesta riippumatta	<ul style="list-style-type: none">• Hankkeen toimintaan voi tulla kuka tahansa kohderyhmään kuuluva sukupuolesta riippumatta. Osallistujista 70% oli miehiä. Kynnystä hakeutua töihin naisvaltaisille aloille madallettiin siten, että työpaikkavierailuissa esittelijänä toimi mies-puolinen edustaja.• Naisten osuuden vahvistamiseksi perhevapaalla oleville tarjottiin lastenhoitoapua hankkeen ryhmätoiminnan aikana ja järjestettiin erillisiä naissensitiivisiä tapaamisia.

Turvalliset työolot

Ideoita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tes - Työterveyshuolto - Työsuojelutoimikunta - Perehdytys - Turvallisuuskävely - Riskikartoitus - Etätyöohje - Liukuvantyöajan ohjeistus - Turvallisen tilan periaatteet <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kohdistuuko ko. hankkeen työntekijöihin jotain erityistä turvallisuuskysymystä? - Miten osallistujien turvallisuus on huomioitu? 	<ul style="list-style-type: none"> • Huomioidaan turvalliset työolot ja vältetään yksin työskentelyä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Käytössä oli Sosiaalialan järjestöjen tes ja laajennettu työterveyshuolto TerveTerveys Oy:llä. Hankehenkilöstö sai kattavan perehdytyksen yhdistyksen toimintaan ja osallistui turvallisuuskävelyyn. Asiakastyötä tehtiin työparina ja yksin työskennellessä ovi pidettiin lukossa. • Hankkeen osallistujien kanssa käytiin läpi turvallisen tilan periaatteet ja laadittiin ryhmälle yhteiset säännöt. Näytettiin missä defibrillaattori sijaitsee ja käytiin läpi hätäpoistumistiet.

Syrjintäkielto kaikelle syrjinnälle

Ideoita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelma - Turvallisen tilan periaatteet - Syrjinnästä vapaa alue -periaatteet <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten syrjintäkieltoa toteutetaan käytännössä? 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiminnassa on ehdoton syrjintäkielto kaikelle syrjinnälle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työntekijöille järjestettiin koulutusta sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyydestä. Epäasiallisen käytöksen kohtaamiseen on laadittu ohjeistus. • Hankkeeseen osallistujien kanssa käytiin läpi turvallisemman tilan periaatteet ja kerrottiin kuka toimii häirintäyhdyshenkilönä. Ryhmäkokoontumistilaan kiinnitettiin ”Syrjinnästä vapaa alue” –logot. Wc-tilat muutettiin sukupuolineutraaleiksi ja oviin kiinnitettiin sateenkaariliput. • Hankkeen esite laadittiin suomenkielen lisäksi selkokielenä, englanniksi ja ukrainaksi.

Vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan

Ideoita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none">- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelma <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none">- Miten vammaisten henkilöiden osallistumisen edistämistä on mahdollistettu	<ul style="list-style-type: none">• Pyritään käyttämään esteettömiä tiloja.	<ul style="list-style-type: none">• Hankehenkilökunnalle mahdollistettiin erityistyövälineitä työssä suoriutumisen tueksi.• Hankkeen nettisivuissa on huomioitu saavutettavuusasetus ja sisältö on laadittu siten, että sen lukeminen näytönlukuohjelmilla on mahdollisimman helppoa.• Ryhmätoiminnoissa valittiin esteettömät katutason tilat ja isommissa koulutustilaisuuksissa tilat, joissa käytössä oli induktiosilmukka.

Henkilötietosuoja

Ideoita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none"> - GDPR - Tietosuojaselosteet - Työnantajan ohjeistus henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuoja-asetukseen <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none"> - EURA2021 –osallistujaseuranta - Rahoitukseen liittyvä ohjeistus - Mitä muuta mahdollista tietoa osallistujista kerätään? Miksi ja miten henkilötietosuoja toteutuu? 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöiden tiedot pidetään salassa lukitussa tilassa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdistys on laati tietosuojaselosteen hankkeen kohderyhmälle. • Hankehenkilökunta allekirjoitti vaitiolo- ja salassapitosopimuksen. • Osallistujille kerrottiin EURA2021 – osallistujaseurannasta ja sen pohjana olevasta lainsäädännöstä. Hankehenkilökunnasta vain hankepäälliköllä oli pääsy EUR2021 –osallistujaseurantaan. • Hankkeen osallistujien tunnistamismääreitä arvioitiin tunnistetaulukon avulla. Osallistujien edistymistä kuvaavat kyselyt koodattiin henkilötietosuojan turvaamiseksi.

Ympäristön suojeleminen

Ideoita / ajatuksia	Perustaso	Jalosta
<p>Työnantajataso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ympäristösuositus - Organisaation hiilijalanjäljen laskenta <p>Hanketaso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keskustellaanko hankkeessa kohderyhmän kanssa kierrätyksestä tai kiertotaloudesta? - Käyttääkö hanke kierrätettyjä materiaaleja tai hyödynnetäänkö kiertotaloutta? - Liikutaanko hankkeessa paljon? Jos liikutaan, niin miten? 	<ul style="list-style-type: none"> • Suositetaan kimpapakyytejä. Turhaa autoilua ja tulostusta vältetään. Toimistolla on jätteiden kierrätys. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdistys on laatinut ympäristösuosituksen. Yhdistyksen toimipisteellä on käytössä erilliset kierrätysastiat. Yhdistyksen strateginen tavoite on puolittaa yhdistyksen hiilijalanjälki vuoteen 2030 mennessä. • Osallistujien tietoutta ympäristön suojelusta lisättiin keskustelemalla kierrätyksestä, ympäristön merkityksestä ja kiertotaloudesta. Tietoisuuden lisäämiseksi tehtiin tutustumisretki jätteidenkäsittelypisteelle, paikalliselle kirpputorille ja kansallispuistoon.

Kestävähkehitys

- Tavoite: kokonaisvaikutukset ympäristöön, ilmastoon ja ihmisten hyvinvointiin ovat myönteisiä.
- Jaetaan kolmeen kokonaisuuteen
 - Ekologinen kestävyys
 - Taloudellinen kestävyys
 - Sosiaalisella ja kulttuurinen kestävyys
- **Huom!** Sama hakemuspohja on käytössä eri linjoilla. Peilaa realistisesti hankkeen vaikutuksia eri osioihin. (Valintakohdat: Ei myönteistä vaikutusta, Jonkin verran vaikutusta, Selvästi myönteistä vaikutusta)

Ekologinen kestävyys

- DNSH - Ei merkittävää haittaa -periaate (do no significant harm)
- **Huom!** Tätä tarkastellaan erityisesti yritysten kehittämishankkeissa, joihin sisältyy investointeja tai JTF-rahaston osalta biomassan lisääntyvään käyttöön tai turvesoiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön liittyviä investointeja.
- Luonnonvarojen käytön kestävyys
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien vähentäminen
- Kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus
- Pinta- ja pohjavedet, maaperä sekä ilma (ja kasvihuonekaasujen vähentäminen)
- Natura 2000 -ohjelman kohteet

Esimerkkejä ESR+ hankesisällöistä:

- Keskustellaan ilmaston muutoksesta ja yksilön keinoista vähentää hiilijalanjälkeä.
- Tutustutaan kiertotalouteen, opetellaan korjaamaan ja uusiokäyttämään tavaroita.
- Ruokakurssi ruokahävikin vähentämisen näkökulmasta.

Taloudellinen kestävyys

- Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan pitkäjänteistä kilpailukykyä, hyvinvointia ja resurssiviisautta ja niiden kehittämistä.
- Materiaalit ja jätteet
- Uusiutuvien energialähteiden käyttö
- Paikallisen elinkeinorakenteen kestävä kehittäminen
- Aineettomien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen
- Liikkuminen ja logistiikka

Esimerkkejä ESR+ hankesisällöistä

- Töihin ja opintoihin siirtyminen, työkyvyn parantuminen.
- Yhdistysten ja yritysten välisen yhteistyön kehittäminen tukee paikallisen elinkeinorakenteen kestävää kehittymistä.
- Suurin osa Kansalaistoimijalähtöisen kehittämisen –hankkeista on jo itsessään aineettoman palvelun kehittämistä.

Sosiaalinen ja kulttuurillinen kestävyys ja yhdenvertaisuus

- Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja yhteisön voimavaroja
- Kulttuuriympäristö
- Ympäristöosaaminen

Esimerkkejä ESR+ hankesisällöistä

- Raportoinnissa voi keskittyä sosiaalisen kestävyiden tulokulmaan. Haku vaiheessa jaottelu kulttuuriympäristöön ja ympäristöosaamiseen on haastava.
 - Kaikki yhteisöllisen toiminnan ja tuen erilaiset muodot
 - Integraation vahvistaminen
 - Työote: asiakaslähtöinen, osallistava yms.
- Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin ja perinnetapoihin tai tutustutaan laajemmin eri kulttuureihin ja toimintatapoihin.
- Henkisen hyvinvoinnin lisääminen luontolähtöisten toimintojen avulla.

Ajatuksia ja keskustelua

Lisätietoja

Teija Sivonen, projektipäällikkö

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys

teija.sivonen@pksotu.fi

050 501 2724

Ari Harakka, suunnittelija

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys

ari.harakka@pksotu.fi

050 351 5895

www.pksotu.fi/kanto2